Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

12 päivänä helmikuuta 2020*

Ennakkoratkaisupyyntö – SEUT 267 artikla – Unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisun täytäntöönpano – Ylemmän asteen tuomioistuimen toimivalta antaa määräyksiä täytäntöönpanon toteuttamistavasta – Jäsenvaltioiden menettelyllinen itsemääräämisoikeus – Tehokkuusperiaate – Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen

Asiassa C-704/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Spetsializiran nakazatelen sad (erityisrikostuomioistuin, Bulgaria) on esittänyt 30.10.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 12.11.2018, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajina ovat

Nikolay Kolev ym.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Regan sekä tuomarit I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič ja C. Lycourgos (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Euroopan komissio, asiamiehinään F. Erlbacher, R. Troosters ja Y. Marinova,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 267 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty rikosasiassa, jossa rikosoikeudellisen menettelyn kohteena ovat Nikolay Kolev ym. (jäljempänä rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevat henkilöt) eli kahdeksan henkilöä, joita syytetään heidän bulgarialaisina tullivirkailijoina tekemistään eri rikoksista.

* Oikeudenkäyntikieli: bulgaria.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 22.5.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/13/EU (EYVL 2012, L 142, s. 1) 6 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeus saada tietoja syytteestä”, 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että viimeistään sen jälkeen, kun syytteen tosiseikat on saatettu tuomioistuimen arvioitaviksi, syytteestä annetaan yksityiskohtaiset tiedot, mukaan luettuna rikoksen luonne ja oikeudellinen luokittelu sekä syytetyn osallisuuden luonne.”

4 Kyseisen direktiivin 7 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeus tutustua asiaan liittyvään aineistoon”, 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Oikeus tutustua 2 kohdassa tarkoitettuun aineistoon on myönnettävä hyvissä ajoin, jotta puolustautumisoikeutta voidaan käyttää tehokkaasti, ja viimeistään silloin, kun syytteen tosiseikat saatetaan tuomioistuimen arvioitaviksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 kohdan soveltamista. Jos toimivaltaiset viranomaiset saavat haltuunsa uutta todistusaineistoa, ne myöntävät oikeuden tutustua siihen hyvissä ajoin, jotta se voidaan ottaa huomioon.”

Bulgarian oikeus

5 Rikosprosessilain (Nakazatelno protsesualen kodeks) 249 §:n mukaan tuomioistuin voi lopettaa rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinvaiheen ja palauttaa asian syyttäjälle tämän menettelyn valmisteluvaiheeseen liittyvien sellaisten menettelyvirheiden korjaamista varten, jotka koskevat tietojen antamista rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevalle henkilölle häntä koskevasta syytteestä sekä oikeutta tutustua asiaan liittyvään aineistoon.

6 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, pääasian tosiseikkoihin sovellettava kansallinen lainsäädäntö on esteenä sille, että rikosprosessilain 249 §:n nojalla annettua tuomioistuinratkaisua voitaisiin muuttaa sen antamisen jälkeen.

7 Rikosprosessilain 368 ja 369 §:ssä, sellaisina kuin ne olivat voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, säädettiin mekanismista, joka mahdollisti sen, että rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevat henkilöt saattoivat saada rikosoikeudellisen menettelyn kokonaisuudessaan – eli ei ainoastaan tuomioistuinvaihetta vaan myös tätä menettelyä edeltävän valmisteluvaiheen – lopullisesti päätetyksi siitä syystä, että syyttäjä oli rikkonut olennaisia menettelysääntöjä.

8 Rikosprosessilain 369 §:n mukaan oli niin, että tuomioistuimen oli rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevan henkilön vaatimuksesta ja todettuaan, että valmisteluvaihetta ei ole saatettu päätökseen kahden vuoden kuluessa rikosoikeudellisen menettelyn käynnistämisestä, palautettava asia syyttäjälle ja annettava tälle määräaika, jonka kuluessa menettelyn valmisteluvaihe on saatettava päätökseen joko päättämällä kyseinen menettely tai saattamalla asia tuomioistuimen käsiteltäväksi. Viimeksi mainitussa tapauksessa syyttäjälle oli varattu lisäaika syytekirjelmän laatimista ja sen tuomioistuimelle toimittamista varten.

9 Jos syyttäjä ei noudattanut tätä uutta määräaikaa, tuomioistuimen oli otettava asia käsiteltäväkseen ja lopetettava rikosoikeudellinen menettely. Jos sen sijaan syyttäjä saattoi menettelyn valmisteluvaiheen päätökseen ja toimitti tuomioistuimelle syytekirjelmän asetetussa määräajassa, tuomioistuin tutki, oliko menettely suoritettu asianmukaisesti, ja erityisesti, oliko olennaisia menettelysääntöjä rikottu. Jos tuomioistuin katsoi, että olennaisia menettelysääntöjä oli rikottu, se palautti asian uudelleen syyttäjälle

ja antoi tälle lisäajan todettujen rikkomisten korjaamiseksi. Jos syyttäjä ei noudattanut tätä viimeksi mainittua määräaikaa, ei korjannut mainittuja rikkomisia tai rikkoi menettelysääntöjä uudelleen, tuomioistuimen oli lopetettava rikosoikeudellinen menettely.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

10 Rikosoikeudellisen menettelyn kohteena oleviin henkilöihin on kohdistettu vuodesta 2012 lähtien syytetoimia sen vuoksi, että he ovat bulgarialaisina tullivirkamiehinä osallistuneet järjestäytyneeseen rikollisryhmään. Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin Spetsializiran nakazatelen sad (erityisrikostuomioistuin, Bulgaria) katsoi, ettei tutkintavaiheen syyteasiakirjoja ollut laatinut toimivaltainen elin ja että niissä oli rikottu menettelysääntöjä, asia siirrettiin syyttäjälaitoksen toimivaltaiselle erikoissyyttäjälle, jotta tämä laatisi uudet tutkintavaiheen syyteasiakirjat kyseisten kahdeksan henkilön osalta. Menettely kuitenkin keskeytyi ja tutkinnalle asetettuja määräaikoja pidennettiin useita kertoja.

11 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin vuonna 2014 vaatimus rikosprosessilain 368 ja 369 §:ssä säädetyn menettelyn soveltamisesta. Näiden säännösten mukaisesti kyseinen tuomioistuin ensiksi palautti asian syyttäjälle ja antoi tälle määräajan tutkinnan päättämistä, tutkintavaiheen uusien syyteasiakirjojen laatimista, niiden ja tutkinta-aineiston tiedoksiantamista syytetyille ja rikosoikeudellisen menettelyn valmisteluvaiheen päättämistä varten, minkä jälkeen tällä oli vielä lisäaika syytekirjelmän laatimista ja sen tuomioistuimelle toimittamista varten.

12 Sen jälkeen kun syyttäjä oli laatinut uudet syyteasiakirjat ja jättänyt syytekirjelmän asetetussa määräajassa, kyseinen tuomioistuin totesi uusia menettelyvirheitä rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevien henkilöiden vahingoksi ja palautti asian uudelleen syyttäjälle.

13 Kyseinen tuomioistuin totesi 22.5.2015 antamassaan määräyksessä, että syyttäjä ei ollut korjannut aiemmin todettuja olennaisten menettelysääntöjen rikkomisia ja oli syyllistynyt uusiin rikkomisiin. Se katsoi näin ollen, että rikosoikeudellisen menettelyn päättämisen edellytykset täyttyivät ja että mainituilla henkilöillä oli näin ollen oikeus asian päättämiseen.

14 Näistä toteamuksista huolimatta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei kuitenkaan määrännyt rikosoikeudenkäynnin lopettamisesta rikosprosessilain 368 ja 369 §:n mukaisesti, vaan – kuten nyt käsiteltävässä asiassa esitetystä ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee – se päätti kyseisen lain 249 §:n perusteella lopettaa tuomioistuinvaiheen ja palauttaa asian uudelleen syyttäjälle sellaisten menettelyvirheiden korjaamista varten, jotka koskivat yhtäältä rikosoikeudellisen menettelyn kohteena oleville henkilöille syytteestä annettavia tietoja ja toisaalta oikeutta tutustua asiaan liittyvään aineistoon.

15 Tuomioistuin, jossa tähän 22.5.2015 annettuun määräykseen haettiin muutosta, katsoi 12.10.2015 antamassaan määräyksessä, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen olisi pitänyt päättää rikosoikeudellinen menettely rikosprosessilain 368 ja 369 §:n mukaisesti, ja palautti asian kyseiseen tuomioistuimeen.

16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti 11.11.2015 tekemällään päätöksellä unionin tuomioistuimelle ensimmäisen ennakkoratkaisupyynnön, joka johti 5.6.2018 annettuun tuomioon Kolev ym. (C-612/15, EU:C:2018:392; jäljempänä tuomio Kolev).

17 Kyseisen tuomion tuomiolauselman 1 kohdassa unionin tuomioistuin totesi, että SEUT 325 artiklan 1 kohta on esteenä kansalliselle säännöstölle, jolla otetaan käyttöön rikosprosessikoodeksin 368 ja 369 §:ssä säädetyn kaltainen rikosoikeudellisen menettelyn lopettamismenettely, siltä osin kuin tätä säännöstöä sovelletaan menettelyissä, jotka on aloitettu tapauksissa, joissa on kyse unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvasta törkeästä petoksesta ja muusta

törkeästä laittomasta toiminnasta tullialalla. Se totesi samassa kohdassa, että kansallisen tuomioistuimen on annettava SEUT 325 artiklan 1 kohdalle täysi oikeusvaikutus jättämällä tarvittaessa soveltamatta kyseistä säännöstöä ja samalla huolehdittava siitä, että rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevien henkilöiden perusoikeuksia kunnioitetaan, ja täsmensi mainitun tuomion 70 kohdassa, että näihin oikeuksiin kuuluu kyseisten henkilöiden oikeus oikeudenkäyntiin kohtuullisessa ajassa.

18 Unionin tuomioistuin täsmensi saman tuomion 67 kohdassa, että siinä tapauksessa, että SEUT 325 artiklan 1 kohdasta johtuvien velvollisuuksien täyttämiseksi on ajateltavissa useita toimenpiteitä, ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen asiana on ratkaista, mitä näistä toimenpiteistä se soveltaa. Unionin tuomioistuin on tältä osin tarkastellut erityisesti ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mahdollisuutta siinä tapauksessa, että syyttäjä on toimittanut sille syytekirjelmän asetetuissa määräajoissa, aloittaa rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinvaihe ja korjata mahdolliset menettelyn valmisteluvaiheessa tapahtuneet sääntöjenvastaisuudet itse.

19 Siltä osin kuin on kyse rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevien henkilöiden oikeudesta saada asiansa käsitellyksi kohtuullisessa ajassa, unionin tuomioistuin totesi tuomion Kolev 74 kohdassa, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on myös määrittää, mitä toimenpiteitä on toteuttava tämän oikeuden kunnioittamisen takaamiseksi, ja sen on otettava tällöin huomioon kaikki sen kansallisen lainsäädännön tarjoamat menettelylliset keinot kokonaisuutena tarkasteltuna ja unionin oikeuden valossa tulkittuna. Siinä tapauksessa, että on ajateltavissa useita ratkaisuja täyden vaikutuksen antamiseksi SEUT 325 artiklan 1 kohdasta johtuville velvollisuuksille, mainitun tuomioistuimen on valittava näistä eri ratkaisuista ne, jotka tässä tapauksessa mahdollistavat kyseessä olevan perusoikeuden takaamisen.

20 Unionin tuomioistuin tulkitsi tuomion Kolev tuomiolauselman 2 kohdassa direktiivin 2012/13 6 ja 7 artiklaa, joissa vahvistetaan syytetyn oikeus saada tietoja häntä koskevasta syytteestä ja tutustua asiaan liittyvään aineistoon.

21 Täsmällisemmin unionin tuomioistuin totesi yhtäältä, että kyseisen direktiivin 6 artiklan 3 kohta ei ole esteenä sille, että yksityiskohtaiset tiedot syytteestä annetaan tiedoksi puolustukselle vasta sen jälkeen, kun syytekirjelmä on jätetty tuomioistuimeen, mutta ennen kuin tuomioistuin aloittaa syytteen asiasisällön tutkimisen ja ennen kuin kontradiktorinen käsittely tuomioistuimessa alkaa tai, jos näin tiedoksi annettuja tietoja muutetaan myöhemmin, jopa tämän käsittelyn alkamisen jälkeen mutta ennen päätösneuvotteluvaihetta, kunhan tuomioistuin toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet puolustautumisoikeuksien ja menettelyn oikeudenmukaisuuden kunnioittamisen takaamiseksi.

22 Toisaalta unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti kansallisen tuomioistuimen on varmistettava, että puolustukselle annetaan todellinen mahdollisuus tutustua asiaan liittyvään aineistoon, ja aineistoon tutustuminen voidaan tarvittaessa toteuttaa sen jälkeen, kun syytekirjelmä on jätetty tuomioistuimeen, mutta ennen kuin tuomioistuin aloittaa syytteen asiasisällön tutkimisen ja ennen kuin kontradiktorinen käsittely tuomioistuimessa alkaa tai, jos aineistoon lisätään tuomioistuinmenettelyn kuluessa uusia todisteita, jopa tämän käsittelyn alkamisen jälkeen mutta ennen päätösneuvotteluvaihetta, kunhan tuomioistuin toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet puolustautumisoikeuksien ja menettelyn oikeudenmukaisuuden kunnioittamisen takaamiseksi.

23 Unionin tuomioistuin on tuomion Kolev tuomiolauselman 3 kohdassa tulkinnut oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin 22.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/48/EU 3 artiklan 1 kohtaa.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että se on pannut täytäntöön tuomion Kolev tuomiolauselman 3 ja 1 kohdan 13.6. ja 14.9.2018 antamillaan määräyksillä.

25 Sitä vastoin kyseisen tuomion tuomiolauselman 2 kohdan osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että eräs kansallinen menettelysääntö estää kyseisen kohdan täytäntöönpanon sen käsiteltäväksi saatetussa asiassa.

26 Se toteaa, että tässä tapauksessa rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinvaihe on jo päättynyt 22.5.2015 annetulla määräyksellä, joka perustui rikosprosessilain 249 §:ään ja josta on tällä välin tullut lainvoimainen. Kyseinen tuomioistuin on siten kansallisen oikeutensa nojalla estynyt toteuttamasta myöhempiä toimia, joiden perusteella se voisi soveltaa pääasiassa unionin tuomioistuimen tulkintaa direktiivistä 2012/13.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kuitenkin tuomion Kolev 67 ja 74 kohdan valossa sitä mieltä, että sen kansallista oikeutta on tulkittava siten, ettei kyseinen menettelyllinen este ole esteenä unionin oikeuden soveltamiselle.

28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tältä osin, että lainvoimaisella päätöksellä menettelyn tuomioistuinvaiheen päättämisestä on menettelyllistä merkitystä, koska siihen liittyy asian palauttaminen syyttäjälle tiettyjä menettelyllisiä toimia varten, eikä sillä sinällään anneta aineellisia oikeuksia rikosoikeudellisen menettelyn kohteena oleville. Se katsoo, että kyseisellä päätöksellä annetaan näille henkilöille etua siltä osin kuin asia viivästyy, mikä ei ole puolustettavissa, koska se johtaa rikossyytteen tutkimista kohtuullisessa ajassa koskevan periaatteen loukkaamiseen, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tarkoittanut tuomion Kolev 70–74 kohdassa. Se huomauttaa lisäksi, että menettelyn tuomioistuinvaiheessa voidaan toteuttaa kaikki menettelylliset oikeudet, jotka direktiivissä 2012/13, sellaisena kuin unionin tuomioistuin sitä tulkitsi tuomiossa Kolev, annetaan rikosoikeudellisen menettelyn kohteelle.

29 Näiden seikkojen perusteella ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätti 14.9.2018 antamallaan määräyksellä jättää soveltamatta kansallista säännöstä, jonka mukaan ei ole sallittua muuttaa rikosprosessilain 249 §:n nojalla tehtyä päätöstä tuomioistuinvaiheen päättämisestä.

30 Kaksi rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevaa valitti tästä määräyksestä, jonka tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia oli saatettu, kumosi yhtäältä siitä syystä, että tuomiota Kolev ei voitu soveltaa jo päätettyyn tuomioistuinvaiheeseen, ja toisaalta siitä syystä, että unionin tuomioistuin ei ollut lausunut rikosprosessilain 249 §:n yhteensopivuudesta SEUT 325 artiklan kanssa.

31 Toisen asteen tuomioistuin palautti asian ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen ja määräsi sen päättämään tuomioistuinvaiheen ja palauttamaan asian syyttäjälle. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että näin sitä on nimenomaisesti kielletty soveltamasta tuomion Kolev tuomiolauselman 2 kohtaa.

32 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on epäilyksiä toisen asteen tuomioistuimen tekemästä kyseisen tuomion tulkinnasta. Viimeksi mainittu näet perusti ratkaisunsa tosiseikkoihin, jotka olivat unionin tuomioistuimen tiedossa sen antaessa tuomionsa, eli siihen, että rikosoikeudellinen menettely päätettiin 22.5.2015 annetulla määräyksellä. Juuri näiden tosiseikkojen perusteella unionin tuomioistuin kuitenkin nimenomaisesti piti ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kannalta mahdollisena panna mainittu tuomio täytäntöön aloittamalla menettelyn tuomioistuinvaihe ja korjaamalla itse menettelyvirheet.

33 Tässä tilanteessa Spetsializiran nakazatelen sad päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko SEUT 267 artiklaa tulkittava siten, että kansallisella tuomioistuimella on sen nojalla valta jättää pääasiassa, jota varten ennakkoratkaisua pyydettiin, soveltamatta ennakkoratkaisua tukeutumalla tosiseikkoihin, joita unionin tuomioistuin on tarkastellut ennakkoratkaisua antaessaan?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

34 Aluksi on todettava, että ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin oli rikosprosessilain 249 §:n nojalla 22.5.2015 antamallaan määräyksellä päättänyt pääasiassa kyseessä olevan rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinvaiheen; tämä ratkaisu on kansallisen oikeuden mukaan esteenä tuomioistuinvaiheen aloittamiselle uudelleen. Koska toisen asteen tuomioistuin katsoi, että tällä perusteella tehty päätös merkitsee asian palauttamista syyttäjälle, se piti virheellisenä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen 14.9.2018 eli tuomion Kolev jälkeen tekemää päätöstä olla soveltamatta rikosprosessilain 249 §:ää korjatakseen itse tämän menettelyn valmisteluvaiheessa tapahtuneet menettelyvirheet. Lisäksi tämä toisen asteen tuomioistuin velvoitti sen mainitun 249 §:n nojalla palauttamaan asian syyttäjälle.

35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo kuitenkin, että tällainen määräys merkitsee tuomion Kolev tuomiolauselman 2 kohdan täytäntöönpanon laiminlyöntiä.

36 Näin ollen esitetty kysymys on ymmärrettävä siten, että sillä pyritään lähinnä selvittämään, onko – kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen antaman tuomion Kolev tuomiolauselman 2 kohdassa omaksuma direktiivin 2012/13 6 artiklan 3 kohdan ja 7 artiklan 3 kohdan tulkinta – SEUT 267 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle oikeussäännölle, jossa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin velvoitetaan noudattamaan ylemmän oikeusasteen tuomioistuimen sille osoittamaa määräystä palauttaa pääasia syyttäjälle sen jälkeen, kun rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinvaihe on päätetty, tämän menettelyn valmisteluvaiheessa tehtyjen menettelyvirheiden korjaamista varten.

37 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklassa velvoitetaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin antamaan täysi vaikutus unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisuasiassa antamassa tuomiossa esittämälle tulkinnalle unionin oikeudesta (ks. vastaavasti tuomio 3.2.1977 Benedetti, 52/76, EU:C:1977:16, 26 kohta ja tuomio 5.7.2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, 28 kohta).

38 Esitettyyn kysymykseen vastaamiseksi on näin ollen aluksi täsmennettävä tuomion Kolev ulottuvuutta siltä osin kuin kyse on kyseisen tuomion tuomiolauselman 2 kohdassa esitetystä direktiivin 2012/13 6 artiklan 3 kohdan ja 7 artiklan 3 kohdan tulkinnasta, ja tämän jälkeen on tutkittava, onko pääasiassa kyseessä oleva kansallinen prosessioikeuden sääntö, josta säädetään rikosprosessilain 249 §:ssä, jota on tulkittu kansallisessa oikeuskäytännössä niin, että kun rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinvaihe on lopetettu, tuomioistuin luopuu asian käsittelystä ja se on palautettava syyttäjälle tämän menettelyn valmisteluvaiheessa tehtyjen menettelyvirheiden korjaamista varten, omiaan estämään mainitun 2 kohdan täytäntöönpanon.

39 Ensinnäkin tuomion Kolev ulottuvuudesta on todettava, että kyseisen tuomion tuomiolauselman 2 kohdassa unionin tuomioistuin on – kuten tämän tuomion 20–22 kohdasta ilmenee – lähinnä täsmentänyt ajankohtaa, jona direktiivin 2012/13 6 artiklan 3 kohdassa ja 7 artiklan 3 kohdassa vahvistettujen menettelyllisten oikeuksien saaminen on turvattava, eli lähtökohtaisesti viimeistään ennen kuin rikostuomioistuin aloittaa syytteen asiasisällön tutkimisen ja ennen kuin kontradiktorinen käsittely kyseisessä tuomioistuimessa alkaa.

40 Sitä vastoin on todettava, että tuomiossa Kolev ei täsmennetä, minkä kansallisen viranomaisen tehtävä on varmistaa, että rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevat henkilöt saavat kyseessä olevat oikeudet, eikä menettelyä, jota tätä varten on noudatettava.

41 Tämän menettelyn toteuttamistavoista unionin tuomioistuin enintään toteaa kyseisen tuomion 98 kohdassa, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on varmistaa oikeudenmukainen tasapaino yhtäältä puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen ja toisaalta sen välillä, että taataan unionin taloudellisia etuja vahingoittavia rikoksia koskevan syytemenettelyn tehokkuus ja tehokkaiden seuraamusten määrääminen niistä ja että huolehditaan siitä, että menettelyn kesto pysyy kohtuullisena.

42 On todettava, että vastaava velvollisuus koskee välttämättä myös syyttäjäviranomaista rikosoikeudellisen menettelyn valmisteluvaiheessa.

43 Unionin tuomioistuin totesi tuomion Kolev 72 ja 73 kohdassa vielä, että menettelyn keston kohtuullisuutta ei voida määritellä tarkan abstraktisesti määritellyn enimmäiskeston avulla, vaan sitä on arvioitava kunkin asian kaikkien olosuhteiden perusteella niin, että huomioon otetaan erityisesti oikeusriidan merkitys asianomaiselle, asian monimutkaisuus ja se, miten toimivaltaiset viranomaiset ja asianosaiset ovat toimineet menettelyn kuluessa, rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevien henkilöiden lukumäärä ja niiden tekojen kesto ja vakavuus, joista heitä syytetään; asian monimutkaisuudella tai puolustuksen viivästystä aiheuttavalla menettelyllä voidaan perustella oikeudenkäynnin ensi näkemältä liian pitkää kestoa.

44 Tästä seuraa, että tuomio Kolev ei ole esteenä sille, että rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevien henkilöiden ja heidän asianajajiensa oikeudet saada tietoja syytteestä ja tutustua asiaan liittyvään aineistoon turvaa joko syyttäjä sen jälkeen, kun asia on siirretty rikosoikeudellisen menettelyn valmisteluvaiheeseen, tai ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, kun asiassa nostetaan syyte.

45 Tästä seuraa itsessään, että toisin kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin antaa ymmärtää ennakkoratkaisukysymyksensä sanamuodossa, unionin tuomioistuin ei ole kyseisessä tuomiossa millään tavalla ottanut huomioon sitä, että kyseinen tuomioistuin oli päättänyt pääasian rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinvaiheen rikosprosessilain 249 §:n nojalla 22.5.2015 antamallaan määräyksellä.

46 Tuomion Kolev 41 ja 67 kohdasta ilmenee päinvastoin, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin oli itse ennakkoratkaisupyynnössään pohtinut mahdollisuutta aloittaa menettelyn oikeudenkäyntivaihe 22.5.2015 antamastaan määräyksestä huolimatta. Näin ollen unionin tuomioistuin ei ole lainkaan tutkinut eikä varsinkaan hylännyt unionin oikeuden vastaisena sitä tapaa, jolla toisen asteen tuomioistuin tulkitsi rikosprosessilain 249 §:ää.

47 Siltä osin kuin toiseksi on kyse tämän kansallisen prosessioikeuden säännön vaikutuksesta tuomion Kolev tuomiolauselman 2 kohdan täytäntöönpanoon, on selvää, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tämän säännöksen perusteella 22.5.2015 antama määräys on johtanut rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinvaiheen lopettamiseen ja asian palauttamiseen syyttäjälle. Näin ollen on tutkittava, voiko tällainen sääntö estää kansallisia oikeusviranomaisia toteuttamasta – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pelkää – kaikkia muita toimia, joiden perusteella mainitussa 2 kohdassa olevaa tulkintaa voidaan soveltaa.

48 Tältä osin on todettava, että kuten tuomion Kolev 67 ja 74 kohdasta ilmenee, unionin tuomioistuin ei ole vahvistanut kyseisen tuomion tuomiolauselman 2 kohdan täytäntöönpanon konkreettisia toteuttamistapoja pääasian menettelyssä. Erityisemmin on todettava, että koska se, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin aloittaa menettelyn tuomioistuinvaiheen korjatakseen itse sääntöjenvastaisuudet, on vain yksi niistä mahdollisuuksista, joita unionin tuomioistuin on tarkastellut kyseisessä tuomiossa, näiden toteuttamistapojen valinta kuuluu jäsenvaltioiden menettelyllisen itsemääräämisoikeuden alaan.

49 Näissä olosuhteissa toteuttamistavat on vahvistettava kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä, kuitenkin siten, etteivät nämä toteuttamistavat saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia luonteeltaan jäsenvaltion sisäisiä tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla

sellaisia, että unionin oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. vastaavasti esimerkiksi tuomio 16.12.1976, Rewe-Zentralfinanz ja Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, 5 ja 6 kohta; tuomio 28.9.1994, Fisscher, C-128/93, EU:C:1994:353, 39 kohta sekä tuomio 29.7.2019, Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, 171 kohta).

50 On siis tutkittava, voiko asian palauttaminen syyttäjälle rikosoikeudellisen menettelyn valmisteluvaiheessa tapahtuneiden menettelyvirheiden korjaamiseksi loukata näitä periaatteita, kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen antaman tuomion Kolev tuomiolauselman 2 kohdassa esittämä direktiivin 2012/13 6 artiklan 3 kohdan ja 7 artiklan 3 kohdan tulkinta.

51 Tältä osin on todettava yhtäältä vastaavuusperiaatteesta, että ennakkoratkaisupyynnöstä ei mitenkään ilmene, että toisen asteen tuomioistuimen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle antama määräys loukkaisi tätä periaatetta.

52 Toisaalta tehokkuusperiaatteesta on aluksi muistutettava, että unionin oikeus ei ole esteenä sille, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on noudatettava ylemmän oikeusasteen tuomioistuimen ohjeita kansallisen prosessioikeuden tulkinnasta ennakkoratkaisumenettelyssä annetun tuomion täytäntöön panemiseksi, kunhan näillä seikoilla ei heikennetä erityisesti unionin oikeuden tehokkuutta, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut kyseisessä tuomiossa. Unionin tuomioistuin on siten katsonut muun muassa, että sillä edellytyksellä, että unionin oikeusjärjestykseen perustuvien yksityisten oikeuksien tehokas suoja on taattu, sen tehtävänä ei ole puuttua niiden toimivaltaongelmien ratkaisemiseen, jotka tiettyjen unionin oikeuteen perustuvien oikeudellisten tilanteiden luonnehdinta saattaa aiheuttaa kansallisessa lainkäyttöjärjestelmässä (ks. vastaavasti tuomio 30.9.2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, 47 kohta).

53 Tämän täsmennyksen jälkeen on todettava, että tehokkuusperiaatteesta seuraa, ettei ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella voi olla velvollisuutta noudattaa toisen asteen tuomioistuimen sille antamaa määräystä siirtää pääasia syyttäjälle, jos tällä määräyksellä loukataan direktiivin 2012/13 6 artiklan 3 kohdan ja 7 artiklan 3 kohdan tehokkuutta, sellaisina kuin unionin tuomioistuin on niitä tulkinnut tuomiossa Kolev.

54 Tässä yhteydessä on kuitenkin huomautettava, että vaikka pääasiassa kyseessä olevan rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinvaihe on lopetettu, sama ei koske kyseistä menettelyä kokonaisuudessaan, koska asia on palautettu syyttäjälle.

55 Minkään seikan perusteella ei kuitenkaan voida katsoa, että pääasian palauttaminen syyttäjälle olisi omiaan loukkaamaan tai estämään direktiivin 2012/13 6 artiklan 3 kohdassa ja 7 artiklan 3 kohdassa vahvistettujen menettelyllisten oikeuksien käyttämistä ja haittaamaan siten näiden säännösten tehokasta vaikutusta, siltä osin kuin syyttäjä rikosoikeudellisen menettelyn valmisteluvaiheessa tai ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin sitä seuraavan tuomioistuinvaiheen yhteydessä huolehtivat siitä, että näitä säännöksiä, sellaisina kuin unionin tuomioistuin on niitä tulkinnut tuomion Kolev tuomiolauselman 2 kohdassa, sovelletaan.

56 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esiin tuomista huolenaiheista, jotka koskevat syyttäjälle palauttamisen vaikutuksia menettelyn kestoon, on korostettava, että – kuten tämän tuomion 42 kohdasta ilmenee – syyttäjän on kansallisen tuomioistuimen tavoin rikosoikeudellisen menettelyn valmisteluvaiheessa varmistettava, että oikea tasapaino vallitsee yhtäältä puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen ja toisaalta sen välillä, että taataan unionin taloudellisia etuja vahingoittavia rikoksia koskevan syytemenettelyn tehokkuus ja tehokkaiden seuraamusten määrääminen niistä ja että huolehditaan siitä, että menettelyn kesto pysyy kohtuullisena.

57 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että esitettyyn kysymykseen on vastattava, että kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen antaman tuomion Kolev tuomiolauselman 2 kohdassa esittämä direktiivin 2012/13 6 artiklan 3 kohdan ja 7 artiklan 3 kohdan tulkinta, SEUT 267 artiklaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle prosessioikeudelliselle säännölle, jonka mukaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa noudatettava ylemmän oikeusasteen tuomioistuimen sille antamaa määräystä palauttaa asia syyttäjälle rikosoikeudellisen menettelyn oikeudenkäyntivaiheen lopettamisen jälkeen tämän menettelyn valmisteluvaiheessa tehtyjen menettelyvirheiden korjaamiseksi, kunhan näitä unionin oikeuden säännöksiä, sellaisina kuin unionin tuomioistuin niitä tulkitsi mainitun tuomion tuomiolauselman 2 kohdassa, noudatetaan rikosoikeudellisen menettelyn valmisteluvaiheessa tai sitä seuraavassa tuomioistuinvaiheessa.

Oikeudenkäyntikulut

58 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kun otetaan huomioon tulkinta, jonka unionin tuomioistuin esitti tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 22.5.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/13/EU 6 artiklan 3 kohdasta ja 7 artiklan 3 kohdasta 5.6.2018 antamansa tuomion Kolev (C-612/15, EU:C:2018:392) tuomiolauselman 2 kohdassa, SEUT 267 artiklaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle prosessioikeudelliselle säännölle, jonka mukaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa noudatettava ylemmän oikeusasteen tuomioistuimen sille antamaa määräystä palauttaa asia syyttäjälle rikosoikeudellisen menettelyn oikeudenkäyntivaiheen lopettamisen jälkeen tämän menettelyn valmisteluvaiheessa tehtyjen menettelyvirheiden korjaamiseksi, kunhan näitä unionin oikeuden säännöksiä, sellaisina kuin unionin tuomioistuin niitä tulkitsi mainitun tuomion tuomiolauselman 2 kohdassa, noudatetaan rikosoikeudellisen menettelyn valmisteluvaiheessa tai sitä seuraavassa tuomioistuinvaiheessa.

Allekirjoitukset